

WSTĘP

W kilku ostatnich dekadach w bankowości zaszło wiele zmian wywołanych wdrażaniem nowoczesnych technologii i związanymi z tym innowacjami produktowymi oraz reorganizacją działalności bankowej. Następowala również ewolucja otoczenia gospodarczego i instytucjonalnego systemów bankowych w skali krajowej i globalnej. Niemniej banki nieprzerwanie odgrywają istotną rolę w gospodarce i posiadają szczególne cechy jako przedsiębiorstwa, instytucje finansowe i podmioty zaufania publicznego w jednym. Funkcjonowanie rynku usług bankowych opiera się na specyficznych zasadach działalności instytucji tworzących system bankowy.

Niniejszy podręcznik stanowi kompendium wiedzy we wskazanych powyżej obszarach. Jego treść została podzielona na trzynaście tematów, z których każdy może być przedmiotem odrębnego wykładu z zakresu bankowości. Poszczególne części zawierają elementy graficzne z ilustracjami i danymi, przykłady z praktyki, ciekawostki oraz odnośniki do źródeł zewnętrznych, co poszerza zakres i wzmacnia aktualność publikacji.

Rozdział pierwszy dotyczy najważniejszych zagadnień związanych z funkcjonowaniem systemu finansowego oraz zajmowanym w nim miejscem systemu bankowego. Opisane zostały modele systemów finansowych funkcjonujących na świecie oraz określona została rola banków w gospodarce. Rozdział obejmuje również rozważania na temat funkcjonowania banków jako instytucji zaufania publicznego.

W rozdziale drugim zawarto charakterystykę najważniejszych zagadnień dotyczących pieniądza i systemów pieniężnych. Przedstawiono w nim przegląd definicji i funkcji pieniądza, a także opisano ewolucję pieniądza i jego form. Następnie przybliżono pojęcie systemu pieniężnego, historyczne typy tych systemów, ich cechy, a także ewolucję. Ostatnia część rozdziału dotyczy mechanizmu kreacji pieniądza.

W trzeciej części podręcznika zaprezentowano problematykę bankowości centralnej. Przedstawiono rys historyczny wybranych banków centralnych, a także funkcje oraz strategie i cele przez nie realizowane. Odrębną część poświęcono tematyce instrumentów wykorzystywanych przez banki centralne w polityce pieniężnej.

Rozdział czwarty dotyczy sektora bankowego w Polsce. Przedstawiono w nim genezę oraz historię bankowości w naszym kraju, a następnie doko-

nano klasyfikacji banków i scharakteryzowano instytucje i sektor bankowości komercyjnej i spółdzielczej w Polsce.

Piąta część podręcznika zawiera charakterystykę systemów bankowych wybranych krajów. Obejmuje systemy bankowe funkcjonujące w Stanach Zjednoczonych, Zjednoczonym Królestwie, Niemczech i Japonii. Uzupełnienie rozdziału stanowi opis bankowości centralnej Unii Europejskiej.

W szóstym rozdziale przedstawiono wąskie i szerokie ujęcie prawa bankowego oraz przepisy dotyczące jego szerokiego rozumienia. Przytoczono kluczowe zapisy ustawy o NBP oraz ustawy Prawo bankowe, a także ustawy o bankach hipotecznych i listach zastawnych. W kolejnych punktach znalazły się regulacje nadzorcze oraz dokumenty wewnętrzne banków.

Rozdział siódmy dotyczy zagadnienia sieci bezpieczeństwa finansowego obejmującej instytucje, które regulują, kontrolują i nadzorują funkcjonowanie systemu finansowego oraz instytucji finansowych. Uwzględniono rolę Ministerstwa Finansów, Komisji Nadzoru Finansowego, Narodowego Banku Polskiego, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i Komitetu Stabilności Finansowej. Poruszono również zagadnienie współpracy i wymiany informacji między bankami.

Ósma część podręcznika obejmuje zagadnienia dotyczące organizacji i zasad działalności banku. Uwzględniono w niej organy banku wraz z zakresem ich zadań, obowiązków i odpowiedzialności. Ponadto poruszono problematykę zatrudnienia, ładu korporacyjnego i społecznej odpowiedzialności banków.

W rozdziale dziewiątym zostały przedstawione takie zagadnienia, jak: podstawy ekonomiki i finansów banku, sprawozdanie finansowe banku według ustawy o rachunkowości (UoR) i Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) / Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), elementy analizy finansowej banku i najważniejsze wskaźniki oceny sytuacji finansowej. Uwzględniono również sprawozdawczość bankową dla celów innych niż bilansowe i podatkowe (sprawozdawczość ostrożnościowa, nadzorcza i monetarna).

Rozdział dziesiąty dotyczy zagrożeń, z którymi stykają się współczesne banki. Przedstawiono w nim klasyfikację i definicje podstawowych kategorii ryzyka bankowego. Uszczegółowiono zagadnienia związane z podstawowymi rodzajami ryzyka bankowego o charakterze finansowym (ryzyko kredytowe, płynności, rynkowe) oraz pozafinansowym (ryzyko operacyjne).

W jedenastej części podręcznika przedstawiono syntetycznie miejsce i znaczenie technologii we współczesnej bankowości, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń polskich banków. Uwzględniono ewolucję stosowanych technologii i ich wpływ na zmiany organizacyjne w bankach. Rozdział dotyczy również zagadnienia cyberbezpieczeństwa i zapobiegania najczęstszemu przestępstwu finansowemu.

W rozdziale dwunastym poruszono wybrane tematy, które są istotne z punktu widzenia funkcjonowania współczesnych banków. Kolejne części dotyczą unii bankowej, unii rynków kapitałowych, czwartej rewolucji przemysłowej, cyfryzacji oraz digitalizacji, sektora FinTech, szoku pandemicznego wywołanego koronawirusem SARS-COV-2.

Ostatni rozdział zawiera charakterystykę alternatywnych wobec „tradycyjnych” modeli organizacji i funkcjonowania systemów bankowych i pieniężnych. Przedstawiono w nim genezę, cechy oraz mechanizm działania takich systemów, jak: wolna bankowość, bankowość islamska oraz rozwiązania oparte na kryptowalutach i walutach cyfrowych banków centralnych.

Anna Iwańczuk-Kaliska i Anna Warchlewska